Prof. dr.
Florin Epure

Mormântul Teofanei, mama lui Mihai Viteazul, de la Cozia

Piatra tombală care adăpostește rămășițele pământești ale Teofanei monahia, mama lui Mihai Viteazul, domnitorul Țării Românești, se află, de mai bine de patru veacuri, în pronaosul bisericii Mănăstirii Cozia, alături de mormântul voievodului-ctitor Mircea cel Mare.

Teodora (Tudora), care luase rasa de călugăriță și numele de Teofana, în ctitoria lui Mircea cel Bătrân, unde alături de călugări se simțea mai ocrotită, nu era o călugăriță obișnuită, ci o mamă de domn (nu i s-a spus însă niciodată nici soție și nici Doamnă, nefiind căsătorită cu Pătrașcu Vodă, tatăl lui Mihai). Ea s-a stabilit la mănăstire în toamna anului 1599, înainte ca Mihai să pornească în campania de cucerire a Ardealului. „Mihai lăsase în țară, la mănăstirea numită Cozia, pe mama sa, Teodora, o matroană evlavioasă, care nu voise să-și părăsească patria și sfătuise pe fiul ei să renunțe la Ardeal căci își va lăsa gâtul acolo", consemnează istoricul sas Miles Mathias, la 1670[1]. Istoricul ardelean Ioan Lupaș scrie, și el, despre acest moment al venirii Teodorei la Cozia: „Când porni Mihai cu oaste să cuprindă Ardealul, așeză pe bătrâna sa mamă în Mănăstirea Cozia"[2].

Despre mama lui Mihai Vodă, cronicarul Radu Popescu ne spune că era o grecoaică văduvă venită din Epir, pe nume Tudora, și că era rachelniță[3], adică ținea o cârciumă în acest târg unde vindea rachiu. Era ajutată în această mică afacere de Iane Cantacuzino, fratele său, un grec care avea trecere la oameni influenți de la Înalta Poartă (a ajuns ban al Craiovei)[4].

De aici, de la mănăstirea de pe malul Oltului, a putut să urmărească maica Teofana, cu sufletul îndoit între speranțe mari și temeri chinuitoare, soarta schimbătoare a fiului său. Aici a primit vestea despre triumful

1 Mathias Miles, *Siebenbürgischer Würg-Engel oder chronicalischer Anh. d. 15 sec. nach Christi Geburth aller theils in Siebenbürgen theils Ungern und sonst Siebenbürgen angräntzenden Ländern fürgelauffener Geschichten Worausz nicht nur allein d. grewligst bluttige Anschläge, Kriege und Zeittungen d. Ober-Regenten Sachsischer Nation*, Ed. Andreas Fleischer, Sibiu, 1670, p. 241.

2 Ioan Lupaș, *Tudora, mama lui Mihai Viteazul*, în «Studii, conferințe și comunicări istorice», I, București, 1928, pp. 117-121.

3 *Documenta Romaniae Historica* (*D.R.H.*), *B. Țara Românească, Secolul XVII/1*, București, 1951, pp. 18-22.

4 Ioan C. Filitti, *Mama și soția lui Mihai Viteazul* (ediție revizuită), Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1934, p. 3.

fiului său de la Șelimbăr, despre intrarea lui Mihai în capitala Ardealului, despre întrunirea primei diete ardelenești sub conducerea lui la Alba-Iulia (Noiembrie 1599) și despre fulgerătoarea cucerire a Moldovei, în vara anului 1600. Solii care aduceau veștile îmbucurătoare despre strălucitele biruințe și isprăvi ale lui Mihai au găsit-o pe maica Teofana în liniștea și evlavia chiliei sale de la Cozia, „recunoscătoare lui Dumnezeu de binele ce-i dăduse după atâta caznă [...] spre a aștepta cu evlavie un sfârșit liniștit al bătrâneților și al slăbiciunii ei”[5].

În urma înfrângerii lui Mihai Viteazul la Mirăslău, Doamna Stanca și cei doi copii, Nicolae și Florica, au fost făcuți ostatici în cetatea Gilău, apoi duși în detenție la Făgăraș, unde au rămas până în toamna lui 1602 deposedați de toate bunurile de căpitanul Ștefan Csáky[6].

La mănăstirea de lângă malul Oltului a primit Teofana vestea „cruntă și cutremurătoare de săvârșirea zilelor” fiului ei drag, ucis mișelește pe câmpia de la Turda. „Acolo, la Cozia, o ajunse trista veste pe monahia Teofana. Nici n-a avut mângâierea să poată merge la înmormântarea fiului ei. Căci Mihai, decapitat, fu îngropat în două părți: trupul la Turda și capul la Mănăstirea Dealului, așezat sub o piatră de biserică de către Radu Buzescu și jupâneasa lui Preda. Și-a stat bătrâna, lăcrămând zile și luni întregi, și de durerea ei, și de grija nepoților, rămași în Ardeal în mâna dușmanului, fără sprijin, fără bani”[7].

Poetul Dimitrie Bolintineanu a transpus în versuri toată durerea mamei atunci când a aflat despre asasinarea fiului său:

„Lângă Olt la monastire
Vine un ostaș din plai
Și întreabă cu grăbire
Unde-e muma lui Mihai?
Teodora se închină;
Roagă pentru fiul său.
Maică schimnică, suspină,
Nu mai este fiul tău!
Ce nu au putut răpune
Patruzeci de lupte mari,
Au răpus, vai! îți voi spune,
Două săbii de tâlhari!
Sub a morții grea lovire,
El, căzând, s-a apărat?
Prins în lance, cu mărire,
Scump el viața lui a dat.
Adevăr tu spui... El este
Fiul meu cel prea iubit...
Dar poți tu a-mi face veste
Pe români de i-au unit?
N-a putut el să-i unească,
Singuri nefiind uniți.
Toți voiesc ca să domnească
Și-așteptând, toți sunt robiți!
Știrea ta e tristă foarte,
Nu că fiu-meu a murit,
Dar că chiar prin a lui moarte
Pe români n-au dezrobit.
Astfel zice doamna mare
Și-n chilie s-a închis,
Până ce de întristare
Ochii-n lacrimi i s-a-nchis”[8].

După asasinarea Viteazului pe Câmpia de la Turda la 9 august 1601, „în al 43-lea an al vieții” sale[9], familia a fost silită să ia drumul exilului. Înaintea plecării spre Praga, cele

5 *Ibidem*, p. 14.

6 Andrei Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării-Românești*, Vol. VI – *Acte și scrisori (1527–1572)*, București, Ed. Cartea Românească, 1929, pp. 317-318;

7 Constantin Gane, *Trecute vieți de doamne și domnițe*, vol. I, Ed. Ziarului „Universul” S.A., București, 1933, p. 149.

8 Dimitrie Bolintineanu, *Muma lui Mihai*, în Poesii, vol I, Legende istorice. Florile Bosforului. Basme. Note, cu o prefață de G. Sion, Ed. Librăriei Socecu & Comp., București, 1877, p. 100.

9 Ion C. Băcilă, *Portretele lui Mihai Viteazul*, Ed. Asociațiunii «Astra», Sibiu, 1926, pp. 12-18.

două doamne – Stanca și Florica – au mers la Mănăstirea Cozia, pentru a-și lua rămas-bun de la mama lui Mihai.

Mulțumită de găzduire la mănăstire și ajungând-o „vreme de bătrânețe și de slăbiciune și de neputere", la 8 noiembrie 1601, maica Teofana dăruiește Mănăstirii Cozia satele Frăsinet și Studenița din județul Romanați, pentru sufletul ei și al lui Mihai Vodă. Ea deținea aceste sate, dimpreună cu altele, și anume Studina Mesteacănului, Studina Barbului, Crușovul, Frăsinetul de Câmpie și Studenița Hameiului, de la fiul său Mihai, care i le dăruise printr-un act de întărire de la Târgoviște, 26 septembrie 1597[10].

Mai trebuie spus că, la intrarea în mănăstire, Teofana făgăduise verbal obștei monahale aceste două sate pe care le perfectează acum, în prezența nurorii și a nepoatei sale, printr-un act juridic neatacabil de nimeni:

„În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, amin. Scriș eu acu călugărița Theofana, cinstită carte ca să să știe că pre mine m-au ajuns vreme de bătrânețe și de slăbiciune și de neputere. Ci eu Theofana călugărița, muma lui Mihai voivod, eu am luat sfintele rase în mănăstirea sfântă ce să zice Coziia la Sfânta Troiță. După-aceia eu am dat și am închinat Sfintei Troițe 2 sate, pre nume Frăsinetul și Studenița, ca să ne pomenim și noi la sfântul pomenic, întocma cu alalți ctitori așa să ne pomenim și noi: eu Theodora și fii-său Mihai vodă și cine vor fi scriși la sfântul pomelnic[...] Și iarăș dup'aceia am pus mărturie: pre părintele episcopul marele Efrem din Rămnic și al lui călugăr Arsenie și egumenul Onofrie dăla sfănta Cozia cu tot soborul și popa Andonie de la Piatră și popa Nicandru de la mitropolie și mari negușători anume Para și Sima și Pană și Giurgiu și Șteful și alți mulți negușători și mulți oameni bătrâni și tineri dăn prejur și de omenie Thefani, Dobrin și Badea. Și am dat de bună voe să avem pomenire în veacul adevărat [...] A scris acest înscris părintele Mănăstirii Cozia. Și am învățat eu însumi Theofana monahia. Scris luna Noemvrie 8 zile leat 7110 [1601][11]".

Peste un an, dar în aceeași zi – 8 noiembrie 1602 –, maica Teofana împreună cu doamnele Stanca și Florica se întâlneau la Mănăstirea Cozia și întăreau dania celor două sate, în numele lor și al lui Nicolae Vodă. Și de această dată, întărirea daniei a prilejuit o festivitate locală, cu participarea de fețe bisericești, boieri, săteni din Călimănești și Jiblea în frunte cu pârcălabii și preoții lor[12].

Călugărul Gavriil Lotreanul consemnează în scris înțelegerea dar și dialogul dintre acestea într-o autentică și frumoasă limbă românească a vremii:

10 Șerban Cioculescu, „Dania mamei viteazului domn", în *România literară*, Anul VIII, nr. 22, 29 mai 1975, p. 7.

11 Arhivele Naționale București, *Condica mănăstirii Cozia*, pach. XXIV/5, mss. 712, f. 519 v.

12 *D.R.H*, B., pp. 65-67.

„În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh, Amin. Eu roaba Domnului I[i]s[us]. H[risto]s călug[ă]riţa Theofana, muma răposatului Mihai voevoda di în Ţeara Rum[â]nească, vieţuit-am viiaţa ceştii lumi deşartă, cum zice şi prea mândru Solomon; «Deşarta deşertelor şi de toate deşartă şi înşelătoare şi furâtoare de suflete». Şi am petrecut lumeşte destul în tot chipul în viaţa mia până ajunşu şi la neputinţa bătrâneţelor mele şi la slăbiciunea mea în svănta mănăstire în Cozia, la lăcuita sviatâei Tro[i]ţe şi la răpausul răposatului Mircei voevoda. Şi trâiiu de ajunşu de luaiu şi svăntul cin călug[ă]rescu dereptu plângerea păcatelor mele. Aciiş mâ ajunse şi vestea svărşirea zilelor drag fiiului mieu Mihail voevod şi de sărăcia doamnâ-sa şi a coconilor domniei lui pri în ţările streine. Fuiu de plângere şi de suspine ziua şi noaptea.

Dup'aceia, cu vreria şi cu ajutoriul Domnului di în ceriu, şi cu rug[ă]ciune cinstiţilor părinţi în zi şi în noapte, şi plângerea mia şi suspinele sărăciei lor de ţările streine, doară svenţia lui di în naltul ceriului au auzit şi s'au m[i]l[o]stivitu de i-au scos di în ţările streine în ţeara de moştenie şi mai vârtos au cugetat la svănta mănăstire în Cozia pentru bătrâna şi jalnica a lor maică. Şi deaca să adunară unii cu alalţii, mare plângere şi suspini fu întru ei de jalea fiiu său Mihail vod[ă], şi pentru patima lor ci-au păţit pri în ţările striine doamna Stanca şi fiiu său Io Nicola vod[ă] şi fie-sa doamna Floriica.

Fu după aceia întrebare întru iale, cine cum au petrecut. Grăi doamna Stanca: «Cum am păţit noi, maică, să nu paţă nime de ruda noastră. Dară m[o]l[i]tva ta maică, cum ai petrecut?» Maica zise: «Cu multu foc de moartea fiiu mieu şi de jalea domniilor voastre; iar de către svănta mănăstire am har dragului Domnu di în cer şi mulţemescu părinţilor di în svănta mănăstire c'am avut pace, răpaus şi căutare de m[o]l[i]tvele lor la nevoa [sic] mea». Ziseră domnia lor: «Mulţemim şi noi m[o]l[i]tvelor lor pentru m[o]l[i]tva ta, căci ai avut căutare de ei». Zise maica Theofan[a]: «Pentru aceia, fetele mele, am făgăduit sventei mănăstiri doao sate di în Romonaţi, Frăsinetul şi Studeniţa, pentru sufletul răposatului Mihail vod[ă] şi pentru sănătatea fiiu-sâu Nicolei vod[ă] şi pentru pomena noastră şi a tot neamului nostru, să fim pomeniţi la toate sventele pomennici şi la dumnezeiasca liturghie în vecie». Domnia lor zisură: «Noi bucuroase. Cum ţi le-au dat răposatul Mihail vod[ă] volnică eşti; fie date şi de noi şi de Nicola vod[ă] şi de tot neamul nostru în vecie pentru pomena, ca să aibi m[o]l[i]tva ta şi deicea înnainte milă şi căutare până la moarte de m[o]l[i]tvele lor».

Eu călugăriţa Theofana am dat două sate ce-s mai sus scrise în svănta mănăstire, cu toate hotarăle, pentru pomena de vecie. Iar cine se va ispiti de ruda mea, sau alţi streini, să strice pomena mea dela svănta mănăstire ci-am dat eu de bună voe, aceia să fie blăstemaţi de 318 părinţi ci-au fost în Nicheiu.

Și iar zic: Cine se va afla di în părinți, cine sântu acmu ori să vor premeni până la moartea mea ori di în părinți igumeni ori di în alalți frați, și vor începe a nu mâ căuta și a nu mâ milui și a nu mâ socoti la nevoia mea, și cându va fi frică întru noi de bogate răutăți și mă vor părăsi nainte de răposarea mea sâ părăsească Dumnezeu pre ei și să fie în blâstem cum e zis mai sus.

Și mărturie am pus: părintele ep[i]sc[o]pul Efrem di în Rib[nic] și a lui călug[ă]ri, proegumenul Onufrie și Veniamin proegumen și Arsenie și egumenul Theodoru di în Cozia cu tot săborul și Andonie bătrânul de la Piatră și slugile doamnelor Balea spăt[ar], Dumitrachi vistier, Miho neguț[ă]tor, Stan Borcioiul, Pătru părc[ălab], Barbul post[elnic], Badea al doamnei bătrânei; boeri megiiași: Vladul log[ofăt] di în Olânești și post[elnicul] Drag[o]mir Dolofanul di în Stoienești și log[ofătul] Stoica di în Berislăvești și părc[ălabul] Stan Hudea di în Călim[ă]nești și popa Jipa cu tot satul și popa Stan di în Jiblea cu tot satul și toți slușnicii sfentei mănăstiri.

Scris-am ciastâ carte în sfânta mănăstire în Coziia eu călug[ă]rașul Gavriil, Lotr[eanul] dela schit, în zilele lui Șerban vod[ă]. Văleat 7111 [1602] luna Noem[brie]. 8 zile"[13].

După călătoria întreprinsă la Viena, doamna Stanca și fiica sa Florica s-au reîntors în Țara Românească în primăvara anului 1603, imperialii dându-le asigurări că vor acorda sprijin lui Nicolae Pătrașcu, care rămăsese la Graz, în serviciul arhiducelui Ferdinand[14].

La acea vreme, țara și ținutul Vâlcii erau cuprinse de epidemia de ciumă, care se manifestase de la sfârșitul anului 1602, boala fiind adusă de trupele aflate în trecere, cât și de locuitorii care se deplasau de o parte și de alta a Carpaților.

După ce a sosit în urbea Râmnicului, Doamna Stanca s-a contaminat cu morbul pestei și nu a putut supraviețui. Trupul celei care fusese soția lui Mihai Viteazul a fost înhumat în curtea Episcopiei Râmnicului, ceremonia înmormântării fiind făcută sub cârmuirea episcopului Efrem, cu toată cinstea cuvenită rangului ei. A fost condusă pe ultimul drum de rudele sale, de mulțimea de boieri mari și mici, de orășenii și țăranii din împrejurimi, foști oșteni ai lui Mihai Viteazul.[15] Mormântul Doamnei Stanca nu este cunoscut astăzi.

Învăluite în mister, cele din urmă zile ale maicii Teofana (Teodora), mama lui Mihai, le-a închinat călugăriei, unde și-a găsit adăpost trupesc și sufletesc. *Monahia Teofana a adormit întru Domnul la 1605/1606*, la Mănăstirea Cozia și a fost înmormântată în pronaosul bisericii mari, chiar în fața mormântului lui Mircea Voievod.

13 Arhivele Naționale București, *Condica mănăstirii Cozia*, pach. XXIV/5, mss. 712, f. 520 v.

14 A. Veress, *Documente...*, VII, p. 95-97;

15 *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. I: sec. XVII, p. 105.

Mai târziu, nepoții ei, Nicolae Pătrașcu și Florica, îi vor așeza deasupra locului de veci o frumoasă piatră de mormânt, care se păstrează intactă. Mormântul avea forma unui cavou boltit. Piatra îngustă și îngălbenită de timp este lungă de aproximativ 1,75 m și pe lățime măsoară aprox. 45 cm. În planul central al pietrei tombale se află înscrisă o cruce patriarhală decorată cu motive geometrice având deasupra inscripția IHЦI (= „Iisus Nazarineanul Țarul Iudeilor") și monograma IS.HS./NI.KA (= „Iisus Hristos, Biruitorul").

În partea de jos sunt înscrise inițialele celor patru evangheliști: MѲ(Matei), Л (Luca), MP (Marcu) și Б (Bogoslov-Ioan).

La baza crucii este craniul lui Adam care, conform tradiției, ar fi fost îngropat sub Golgota, care înseamnă chiar „locul Căpățânii" (*Ioan* XIX, 17). Aici este puternic stilizat și încadrat de literele „ГÁ", care reprezintă prescurtarea de la Gora/Golgotha. Crucea este încadrată de monograme în chenar linear, cu inscripția în limba română dar cu caractere chirilice: „Preastavi se raba B[o]jia [A răposat roaba lui Dumnezeu], călugărița Theofana, muma roposatului Mihailŭ voevod și fie sa, doamna Florica și fiiu său, Nicolae vod[ă], au nevoit și au scris vă dni, Io Radulŭ vod[ă]; leat 7114 (1605/1606)[16]".

În volumul „Trecute vieți de doamne și domnițe", Constantin Gane surprinde sfârșitul mamei Viteazului: „Iar trei ani mai târziu, în 1606, se stinse, blând și cucernic și această bătrână fostă cârciumăreasă, ibovnică domnească, fugară, pribeagă, Doamnă și călugăriță, nepoții ei, Nicolae și Florica i-au făcut, pe piatra de mormânt, care se mai poate vedea și azi în biserica mare din Cozia, cel mai frumos panegiric care i se putea face: «Aici odihnește călugărița Teofana, muma răpostaului Mihail Voievod»[17]".

Istoriografia românească a înregistrat o eroare, atunci când studii mai vechi[18] au afirmat că în mormântul maicii Teofana ar fi fost înhumați și copii lui Mihai Viteazul, Florica și Nicolae. Această greșeală a fost dată de transliterarea greșită a textului înscris pe piatra tombală. Numele lor au fost trecute, așa cum se vede din text, pentru a aminti că ei sunt comanditarii și cei care au conceput textul așternut pe piatră tombală și nu că se află în același mormânt cu bunica lor.

De altfel, este un fapt cvasicunoscut că, Domnița Florica, fiica lui Mihai Viteazul, a fost îngropată la Mănăstirea Mihai Vodă din București (1678), iar fratele acesteia, Nicolae Pătrașcu, a fost înmormântat de doamna Anca, soția sa, în Biserica sârbească ortodoxă din Györ (1627), iar în februarie 1641 a fost reînhumat la Mănăstirea Comana (jud. Giurgiu)[19].

Atât mormântul Teofanei cât și cel al lui Mircea cel Bătrân au fost profanate la 1821, odată cu înfrângerea eteriștilor de către turci; la 1847, cu ocazia lucrărilor de consolidare și restaurare a bisericii, dar și în timpul ocupației armatei germane din prima conflagrație mondială, la 1917.[20] Într-un raport din 22 noiembrie 1918 se arăta că pagubele Mănăstirii Cozia sunt enorme, cauzate de ocuparea și retragerea trupelor inamice[21].

16 Constantin BĂLAN, *Inscripții medievale și din epoca modernă a României. Județul istoric Vâlcea (sec. XIV – 1848)*, București, Ed. Academiei Române, 2005, p. 306.

17 Constantin GANE, *Trecute vieți de doamne și domnițe*, p. 151.

18 Virgil N. DRĂGHICEANU, „Mormântul lui Mircea-Vodă cel Bătrân", în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, Anul XXIV, fasc. 67, Ed. Așezământul Tipografic «Datina Românească», Vălenii de Munte, ianuarie-martie 1931, p. 21.

19 Constantin REZACHEVICI, *Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova*,
Ed. Enciclopedică, București, 2001, pp. 406-407.

20 DRĂGHICEANU N. V., *op. cit.*, p. 21.

21 Arhim. Gamaliel VAIDA, *Mănăstirea Cozia, vestita ctitorie a lui Mircea Voievod cel Mare. 600 de ani de existență*, Ed. Episcopiei Râmnicului și Argeșului, Râmnicu Vâlcea, 1986, p. 795.

Generalul Petre Vasiliu-Năsturel cercetează, la anul 1913, mormintele de la Cozia și lasă un desen al pietrei de mormânt al maicii Teofana: „Alături cu mormântul Maicii Cozianului se află mormântul Doamnei Teodora, maica lui Mihai Viteazul. Spre a împiedeca ștergerea pietrei cu vremea, un călugăr îngrijitor a îngrădit cu frunziș verde de stejar și brad ambele morminte pe carele am aflat acoperite și cu un postav roșu: semn exterior de respect cam tardiv, dar vorba românului «mai bine și târziu decât de loc»; căci iată că și piatra Maicăi Teofanei amenință a fi ștearsă și am socotit că, pentru orice întâmplare, mai bine este să o reproduc aici ca să se afle o copie fidelă și prin biblioteci”[22].

La inițiativa savantului Nicolae Iorga piatra tombală a marelui voievod a fost refăcută, iar în ziua de 15 mai 1938 a avut loc ceremonia de reînhumare a osemintelor lui Mircea cel Bătrân și ale Teodorei (Teofana), mama voievodului Mihai Viteazul, la care au participat Preasfințitul Vartolomeu Stănescu, Episcopul Râmnicului, Principele Mihai, Mare Voievod de Alba Iulia, comandorul Fundătureanu, Nicolae Iorga, președintele Comisiunii Monumentelor Istorice, părintele Nicolae (Nae) Popescu, subsecretar de Stat al Ministerului Cultelor și Artelor, Ioan Lupaș, profesor la Universitatea din Cluj și membru al Academiei Române, Dimitrie Dimăncescu, director general al Presei și Propagandei, General de Divizie Dumitru Popescu, comandantul Corpului I al Olteniei și primarul localității Jiblea[23]. Regele Mihai I avea să se reîntoarcă la mormintele domnești de la Mănăstirea Cozia după aproape șase decenii, în anul 1997.

În biserica mare de la Cozia se mai aflau și alte morminte: al mitropolitului Varlaam al Ungrovlahiei (1672–1679), adormit întru Domnul la 18 noiembrie 1702 și ale boierilor Dumitrașco vel paharnic, mort la 1706 și Ioan Groful Bălăceanu, decedat la 1737[24].

Ctitoria lui Mircea Vodă de la Călimănești pe Olt mai păstrează, între zidurile ei seculare, jalea nemărginită a maicii Teofana pentru sfârșitul tragic și năpraznic al iubitului ei fiu, dar și amintirea duioasă așternută pe pergament de călugărul Efrem despre daniile pe care ea le-a făcut obștei mănăstirii.

22 Vasiliu Petre Năsturel, „Biserici, mănăstiri și schituri din Oltenia,” în *Revista pentru istorie, arheologie și filologie*, XIV, Ed. Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, București, 1913, p. 84.

23 «Albina», 27 mai 1938.

24 Arhim. Gamaliel Vaida, *op. cit.*, pp. 38-39.